

לב המזעזעים

עלון חודשי בענייני הלכה ומנהגים, מתוך סדרת הספרים "לב המזעזעים"

גיליון קס"ד

הלכות והליכות בעניין תוספת שבת וזמן הדלקת נרות

זמן ערב שבת

שקיעת החמה

על פי התורה היום מתחיל מהלילה, דהיינו ברגע שמסתיים היום וירדה חשיכה מתחיל היום החדש, וכן הוא לגבי שבת לכשיסתיים יום השישי לאחר שהחמה תשקע יתחיל אורה של שבת להפציע.

שיטת הגאונים (שו"ת מהר"ם אלאשקר סימן צו).

שקיעת החמה הכוונה לשקיעה הנראית כשאור הקצה העליון של עיגול השמש שוקע ויורד אל תחת קו האופק ואין גוף השמש נראה בשעת השקיעה [המובאת בלוח] מתחיל בין השמשות למשך זמן של ג' רבעי מיל [13.5 דקות], ואחרי זמן זה הוא צאת הכוכבים שהוא ודאי לילה וכך המנהג בא"י.

שיטת ר"ת (ספר הישר סימן רכא, תוס' שבת לה, א פסחים צד, א).

שיש שתי שקיעות, שקיעה ראשונה [תחילת השקיעה] והוא כאשר נתכסית החמה מעינינו ושוקעת ושוהה כדי ג' מילין ורבע מיל ועדין יום הוא, ומאז והלאה מתחיל שקיעה שניה [סוף השקיעה] שאז מתחיל לשקוע האור לגמרי ונמשך זמנה כדי שיעור מהלך ג' רבעי מיל והוא זמן בין השמשות, ואחר כך יוצאים ג' כוכבים שהם סימן ללילה (ב"י רסא ב, ביאור הלכה שם ד"ה מתחילת, משנ"ב רסא ס"ק כ).

שיטת היראים (תלמיד ר"ת בספר יראים סימן רעד).

בין השמשות מתחיל 13.5 דקות לפני השקיעה הכתובה בלוח.

בין השמשות

בין השמשות הוא זמן ביניים בין היום והלילה, תחילתו הוא משקיעת החמה עד צאת הכוכבים לא נקבע מבחינת הלכתית אם הוא שייך ליום הקודם או ללילה הבא, ולהלכה מטילים עליו חומר שני הימים חומרי יום הקודם וחומרי יום הבא, ובזמן הזה אין לעשות מלאכה משום שספק דאורייתא לחומרא ששמא הזמן הזה הוא לילה ומלאכה בו אסורה מהתורה (שבת לה, א).

צאת הכוכבים

הכוכבים נמצאים במקומם ברקיע בין ביום ובין בלילה, אלא שביום אין אנו רואים אותם מחמת אור השמש, ובלילה על ידי שמחשיך הרקיע נראים הכוכבים וזהו נקרא "צאת הכוכבים" דהיינו הזמן שנהיה חושך ואנו רואים את הכוכבים בתחילת הערב כשמתחיל להחשיך נראים הכוכבים היותר גדולים וככל שמחשיך נראים גם הכוכבים היותר קטנים.

צאת הכוכבים הוא תחילת הלילה והוא ודאי שבת ואסור במלאכה, העושה מלאכה בזמן שבית המקדש היה קיים בעדים והתראה הריהו נחשב כמחלל שבת ויהיה חייב מיתה.

משקיעת החמה ספק שבת ואסור לעשות בו מלאכה מספק, והעושה בו מלאכה חייב באשם תלוי שהוא קרבן הבא על עבירה מספק.

תוספת שבת

"ומי שמחמיר על עצמו ופורש עצמו ממלאכה חצי שעה או על כל פנים שליש שעה קודם שקיעה, אשרי לו, דהוא יוצא בזה שיטת כל הראשונים" (משנ"ב רסא באמצע ס"ק כג).

תוספת שבת: מצווה להוסיף מן החול על הקודש, דהיינו להוסיף זמן של איסור מלאכה לזמן המותר לנו בודאי בעשיית מלאכה, כדי שיחשב תוספת שבת הוא צריך לחול בזמן שבו מותר במלאכה ומכיון שמשקיעת החמה אסור במלאכה מחמת ספק בין השמשות מוכרחים חייבים לומר שתוספת שבת הוא קודם לזמן שקיעת החמה (משנ"ב רסא ס"ק ט).

דאורייתא או דרבנן

דעת חלק מהראשונים שמצות תוספת שבת היא מדאורייתא, דעת הרמב"ם (שביתת עשור א ו) שתוספת שבת היא מצווה מדרבנן, מדכתב דין תוספת רק לענין יום כיפור (ביאור הלכה רסא ב ד"ה י"א), **ויש אומרים:** שלרמב"ם אף מדרבנן ליכא מצווה (כסף משנה שביתת העשור ה ג).

מנין לתוספת שבת

"דתניא [לענין יו"כ] ועניתם את נפשתיכם בתשעה לחדש, יכול יתחיל ויתענה בתשעה [לחודש] תלמוד לומר בערב, אי בערב יכול [רק] משתחשך תלמוד לומר בתשעה, הא כיצד מתחיל ומתענה מבעוד יום. מכאן שמוסיפין מחול על הקודש, ואין לי אלא [שמוספים] בכניסתו, ביציאתו מנין תלמוד לומר מערב עד ערב. ואין לי אלא יום הכפורים, שבתות מניין תלמוד לומר תשבתו" (יומא פא ב, משנ"ב).

רבי עקיבא אומר: כתיב (שמות לד כא) "בחריש ובקציר תשבות" פסוק זה נאמר לענין מצות תוספת שביעית שצריך להוסיף במצות השביעית מחול על הקודש ולכן יש לאסור חרישה של ערב שביעית הנכנס לשביעית וקציר של שביעית היוצא למוצאי שביעית (ר"ה ט, א). ולמדו חז"ל בגמרא שם שגם בשבתות וימים טובים חייבים להוסיף מחול על הקודש בין בכניסתם בין ביציאתם.

להצלחת הבחור החשוב דוד בן חיה חנה, לזיווג הגון והצלחה ככל הענינים

איך מקבלים תוספת שבת

תוספת שבת כשמקבלו בסמוך לשבת: חלה על האדם מאליה, ואף אם לא קיבל עליו את השבת כשמגיע זמן המחויב בתוספת שבת ונאסר האדם בעשית מלאכה מדין תוספת אף ללא אמירה ומקיים בזה מצות תוספת על ידי שפורש מכל המלאכות האסורות מדאורייתא ומדרבנן.

וכשמקבלו מבעוד יום: טוב לקבלו בפה על ידי שאומר שמקבל עליו לשם תוספת שבת כשיטת הריטב"א (ר"ה ט, א, וחיי אדם כלל ה ב), וכן יכול לקבל על ידי אמירת "ברכו" (משנ"ב רסא ס"ק כא).

ראייה לדבר: מדברי הגמרא שמביאה את רבי ינאי שהיה מתעטף ואומר בואי כלה משמע שראוי לקבלו בפיו (אור לציון חלק ב פרק יח).

הטעם למנהג העולם שמקל בזה ואינו מקבל בפה

לפי שיש הסוברים שקבלה בלב סגי ולפי זה צריך עדיין קבלה בלב.

טעם אחר: לפי שתוספת שבת חלה מאליה (ביאור הגר"א שצג ב) ואף שלא קיבלו הוא מקובל ועומד מהר סיני (שו"ע הרב קונטרס אחרון רסא ס"ק ג).

יש אומרים: שאם אומר שבת שלום [גוט שאבעס] כשהולך לבית הכנסת הוי כקבלת תוספת שבת בדיבור (עיין תשובות והנהגות ח"ד סימן נט מנהגו של הגרש"ז א).

יש מקומות: שמקפידים לומר "מזמור שיר ליום השבת" קודם השקיעה כדי שיקבלו בזה בפה (ארחות חיים לרא"ש אות יט, הררי קודש מקראי קודש י"כ סימן לח, עיין בן איש חי שנה ב פרשת וירא ב על פי סוד עיקר תוספת שבת לומר בואי כלה קודם השקיעה).

תוספת שבת לנשים וקטנים

יש אומרים: שאין לנשים דין תוספת שבת, **הטעם:** משום שלא מצינו ריבוי לרבות הנשים אלא גבי יום הכיפורים דכתיב "האזרח" לרבות הנשים (מנחת חינוך מצוה שיג), משום שהוי מצות עשה שהזמן גרמא שנשים פטורות (חידושי הרה"ג ר' אליהו קוננער בהגהותיו לשבת כד, א, שו"ת התעוררות תשובה חלק ד סוף סימן מז).

יש אומרים: שנשים חייבות להוסיף מחול על הקודש (תוס' כתובות מז, ד"ה שמסר עיין שם).

והטעם שאין להם פטור של מצות עשה שהזמן גרמא: משום שנשים חייבות בכל מצות עשה של שבת, ולומדים זאת מהיקש של זכור ושמור, ולכן מחויבות גם בתוספת שבת (פרי מגדים תרח מ"ז א).

קטנים חייבים בתוספת שבת מדרבנן מדין חינוך ככל מצות עשה שיש בה דין חינוך.

סגולה תוספת שבת

מוסיפים לו חיים: המוסיף מחול על הקודש מוסיפים לו חיים (פרי מגדים אשל אברהם סו"ס רנו), **סגולה לפרנסה:** וכן סגולה לפרנסה טובה לכל השבוע (תורת אבות פרק א בשם מהר"נ מלעכוביטש ז"ע). **סגולה לבנים** (בשם האר"י שמור וזכור סימן א אות יח).

ניצול מגיהנום ביום שישי

כתוב (בראשית ב ג) "ויברך אלהים את יום השביעי ויקדש אותו" המוסיף מוסיפים לו, דהיינו אם נשמתו בגיהנום, ביום ו' בעת שהיה רגיל לשבות אותה שעה מוצאים אותה מהגיהנום, ואם

מקור נוסף: "זכור ושמור" זכור מלפניו ושמור מאחוריו, מכאן אמרו מוסיפים מחול על הקודש (א"ר רסא יד הביא את דברי המכילתא שמות כ ח), והביאור בזה שמור הוא מלשון המתנה כמו "ואביו שמר את הדבר" וביאר רש"י היה ממתין ומצפה מתי יבוא (רש"י בראשית לו יא ד"ה שמר).

הטעם בתוספת שבת

משום סייג והרחקה מן הספק, **ביאור:** כדי שיזהר האדם מן הספק, ולא יעשה מלאכה בין השמשות, אלא מתחיל שבידתו מבעוד יום, כדי שיפרוש מן הספק (כל בו שבת לא, שלטי גבורים יומא ב, ב בדפי הרי"ף בשם זקינו ריא"ז).

ראייה לדבר שהוי משום סייג: מדברי המדרש אר"ש בן יוחאי בשר ודם שאינו יודע לא עתיו ולא רגעיו ולא שעותיו, הוא מוסיף מחול על הקודש, אבל הקדוש ברוך הוא שהוא יודע רגעיו ועתיו ושעותיו, נכנס בו כחוט השערה (בראשית רבה פרק י אות ט).

טעם אחר: לפי שמזל מאדים שולט בתחילת הלילה והוא מזל שמראה על רע, לכם ציונו הקב"ה לקבל שבת בתוספת שעה אחת קודם שמתחיל מזל מאדים לשלוט שעדין צדק משמש באותה שעה קודם הלילה (מהרש"א תענית ח, ב ד"ה שמש).

טעם אחר: משום תוספת קדושה, **ביאור:** הרוצה להתקדש צריך להוסיף מחול על הקודש... כדי שיהיה מוכן בבוא קדושת השבת לקבל הקדושה (של"ה שבת תו"א) [ביאור הענין לפי שמציאות העולם החומרי והאדם אינו יכול לקבל פתאום קדושת שבת, לכן נתן לנו הקב"ה מצות תוספת שבת כדי שנוכל על ידה להכין עצמנו ולהתקדש בקדושת השבת עצמה].

טעם אחר: כמו שאדם נוהג בשעה שמצפה לבואו של אדם חשוב בביתו, שהוא מקדם פניו במבוא כדי לקבלו והוא מצפה לו שם עד שהוא בא ואינו ממתין עד הזמן ממש (עיין אור החיים שמות לא טז, ילקוט מעם לועז בראשית ב ב על הפסוק ויכל אלהים טו).

זמן התוספת

זמן תוספת שבת הוא על כרחך קודם בין השמשות, **הטעם:** דבין השמשות הוא ספק שמא הוא לילה ואם יעשה בה מלאכה יהיה חייב עליה אשם תלוי ולא צריך פסוק לומר שאסור במלאכה, ולכן הזמן הוא קודם שקיעת החמה (משנ"ב רסא ס"ק ט).

שיעור התוספת

בגמרא לא מפורש שיעור זמן של תוספת שבת.

יש אומרים: שאין שיעור לתוספת שבת ואם רצה להוסיף יוסיף קצת (מחבר רסא ב), ובלבד שיהיה בזמן שהוא ודאי יום (תוס' סמ"ג עשין לב, שו"ע רסא).

יש אומרים: שתוספת כל דהו אינו כלום (משנ"ב רסא ס"ק כב) אלא צריך לפרוש קצת קודם,

חצי שעה: המשנ"ב (שם) מביא בשם החיי אדם ששיעור תוספת שבת עולה כמעט חצי שעה (משנ"ב רסא ס"ק כב, ארחות שבת פרק כז ג הערות יב יד).

יש אומרים: שתוספת שבת הוא דקה וחצי (דרך החיים הובא בספר פני שבת), **ויש אומרים:** שתי דקות (הגרש"ז א הגריש"א הובא בספר שבות יצחק תוספת שבת עמוד רטו ואילך), **יש אומרים:** עשר דקות (חוט שני ח"ד פ"ב סא).

טעם אחר: משום שחששו לשיטת היראים שזמן בין השמשות הוא קודם השקיעה ולפי השיטה שזמן בין השמשות הוא שמונה עשרה דקות ובנוסף רצו לעשות תוספת שבת ומן הדין עשו חצי שעה.

ולכן מדליקים ארבעים דקות לפי שיש המדליקים הרבה נרות ועד שתגמור הדלקה ישאר תוספת שבת שלושים דקות (הגה"צ רבי אליעזר בריזל בקונטרס יחווה דעת שנמצא בספרו מקור בהלכה, שו"ת משנת יוסף ח"ד סימן לג).

טעם אחר: תקנה זו תקנו על פי שיטות הראשונים שסוברים שזמן תוספת שבת חצי שעה וחצי שעה בשעות זמניות מתקרב לשיעור של ארבעים דקות בימים ארוכים ולא פלוג בתקנה (ספר הזמנים להגרי"מ"ל זק"ש עמוד ה).

טעם אחר: שלפי המדידות בירושלים השמש נעלמת מראשי הגגות בהרים הגבוהים שבעיר העתיקה 31 דקות קודם השקיעה, ובמקומות הנמוכים קודם לכן והשוו גדולי ירושלים ותקנו 40 דק' לפני השקיעה שאז קרוב לסוף הזמן שהחמה בראשי האילנות (ספר בירור הלכה זילבר תניינא).

יש מקומות שהמנהג: להדליק עשרים דקות או עשרים ושתיים דקות לפני השקיעה (ארחות שבת לג).

יש מקומות שהמנהג: להדליק נרות כשלושים עד שלושים וחמש דקות לפני השקיעה (ארחות רבינו ח"א דף קה, חזו"א דינים והנהגות פרק טז חצי שעה).

מנהג הספרדים: בירושלים נוהגים להדליק עשרים דקות לפני השקיעה (כה"ח רנו ה, אור לציון ח"ב פרק יח שאלה א הביא שיש המחמירים 30 דקות).

קבלת שבת בהדלקת הנר

מנהג בנות אשכנז שהאשה מקבלת שבת בשעת הדלקת נרות שבת (רמא רסג ז) ולכן עליה לסיים כל הכנות לשבת קודם הדלקה [כגון רחיצה, לבישת בגדי שבת, תפלת מנחה] (קיצור שולחן ערוך עה ה).

בנות ספרד אינם מקבלות שבת בהדלקת הנר, אלא בגמר הדלקה ולכן נהגו לברך לפני הדלקה, ויש מהספרדים שנוהגים כשיטת הבן איש חי וכן מנהג ירושלים הקדום שמדליקות ואחר כך מברכות.

בני הבית אינם מקבלים שבת בהדלקת האשה (רמ"א רסג ז).

הדלקת הבעל

אין הבעל מקבל שבת בשעת הדלקת הנר ואם רוצה לעשות מלאכה, לכתחילה טוב שיתנה שאינו מקבל שבת בהדלקה זו, ובדיעבד אף שלא אמר מותר במלאכה, לפי שאינו מקבל שבת בהדלקת הנר (מג"א רסג יח, משנ"ב רסג ס"ק מב, קיצור שולחן ערוך עה ז).

ויש אומרים: שקבלת שבת אינה תלויה בהדלקת הנרות אלא בתחילה תפילת מעריב (שו"ע הרב רסג ז) וכן נוהגות בנות ספרד.

כמה להדליק

אמר רבי יהושע בן לוי כל השמנים יפים ושמן זית מצווה מן המובחר (שבת כג, א, שו"ע רסד ו), **הטעם:** לפי שאורו יפה לפי שהשמן נמשך יפה אחריו יותר מכל השמנים, והוי הידור מצווה (משנ"ב רסו ס"ק ו).

הוסיף לאחר במוצאי שבת מאחרין אותו שלא להכניסו בחזרה לגיהנום במוצאי שבת (ספר ערוגות הבושם בשם ספר התגין, ילקוט הראובני בשם המדרש).

להתפלל מנחה אחר שקיבל שבת

המתפלל תפילת מנחה בציבור ישתדל שיתפללו בעוד מועד, דהיינו שיוכל לקבל את השבת לפחות זמן מועט לפני השקיעה, ואם רואה שהציבור עתיד לסיים את תפילת מנחה בלחש רק עם השקיעה או לאחריה מוטב שיתפלל ביחידות ויקבל שבת לפני השקיעה מאשר לבטל מצות תוספת שבת לא התפלל מנחה וקיבל את השבת כבר אינו יכול להתפלל גם אם יש זמן עד השקיעה ויתפלל תפילה השלמה בערבית (שמירת שבת כהלכתה ח"ב סימן מו ה).

זמן הדלקת נרות שבת

זמני כניסת שבת

מנהג קהילות ישראל בכל מקומות מושבותיהם, לקבוע זמן מסוים להדלקת נרות שבת לכל בני העיר, **מקור למנהג הזה** הוא כעין התקיעות שהיה נוהג בזמן הגמרא, לתקוע בערב שבת על מנת להפריש את העם ממלאכה מבעוד יום בכדי שיזדרזו לסיים הכנות לשבת (על פי גמרא שבת לה, ב).

הזמן המוקדם והמאוחר להדליק נרות שבת

לא יקדים, לכתחילה יש להקדים באופן שיהיה ניכר שהדלקה לכבוד שבת (שו"ע רסג ד ס"ק כ), הזמן המוקדם להדליק הוא מזמן פלג המנחה דהיינו שעה ורבע לפני השקיעה.

לא יאחר להדליק סמוך לשקיעה, **הטעם:** שמא יאחר ולא יוכל להדליק (שו"ע רסג ד), לפי שקשה לצמצם מתי היא בדיוק השקיעה, כי לפעמים הזמן בלוחות אינו מדויק לרגעים כפי המקום שהוא נמצא בו ובכמה מקומות קשה לקבוע מתי היא השקיעה בדיוק מחמת כמה ספקות באיזה חלק מהעיר משערים את השקיעה.

[**ובעירנו אלעד** צריך להיזהר בזה ביותר, שגובה פני העיר משתנה מאד בין החלק העליון לחלק התחתון והשינוי מגיע עד 80 מטר הבדל בין חלקי העיר, ויש פער זמנים משמעותי בין החלק העליון לתחתון ראוי להיזהר ולא להכניס את השבת בצמצום אלא לקבל את השבת בישוב הדעת וברוגע קודם זמנה].

ועוד זמן צריך לתוספת שבת שצריך להוסיף קודם תחילת בין השמשות.

המנהג האשכנזים בירושלים עיר הקודש [וכך נוהגים גם בעיר פתח תקווה] להדליק נרות שבת ארבעים דקות לפני השקיעה (מנהגי א"י מהרב יהודה לייב זק"ש, הגרי"מ טוקצינסקי בספרו בין השמשות ירושלים תרפ"ו פרק ו עמוד 10).

הטעם: כדי שיוכלו האנשים ללכת לבית הכנסת לאחר הדלקת נרות, ולבוא לבית הכנסת ולהתפלל מנחה וקבלת שבת בציבור קודם השקיעה (הגרשז"א שולחן שלמה או"ח רסא ב).

טעם אחר: על פי דברי השו"ע (רנו א) ששעה קודם יציאת הכוכבים תוקעים להפריש את העם ממלאכה וזה יותר מארבעים דקות לפני השקיעה וכיון שמאז פורשים ממלאכה, נקבע עם השנים זמן זה להדלקת נרות (ספר בין השמשות להגרי"מ"ט, קצות השולחן להגר"ח נאה בבדי השולחן סימן עג ס"ק יד).

שמן זית סגולה לאריכות ימים

בספר חסידים (מרגליות סימן רעב) מעשה באחד שהאריך ימיו ולא מצאו לו שום זכות אלא שלא היה מדליק בחלב בערב שבת אלא בשמן זית.

רמז להדלקת נר שבת בשמן זית

כתוב בפרשת בהעלותך (שמות כז כ) "נר תמיד" נר תמיד בגימטריא שבת [704] ועל זה נאמר "ואתה תצוה ויקחו אליך שמן זית זך להעלות נר תמיד" (בעל הטורים תצווה כז כח ד"ה נר).

מנהג ישראל להדליק את הנרות בנרות שמן (הגר"א מעשה רב סימן קיב, הגריש"א אשרי האיש פרק ו אות ח) או בנרות העשויים מחומר מוצק כשעווה (באורחות רבינו חלק א עמוד קח כתב שהחזו"א והגרי"י קניבסקי הדליקו בנרות רגילים).

רמז להדלקת נר שבת בשמן זית

למה נסמכה מצות הנרות (פרשת בהעלותך), לפרשת המועדים לומר שמצוה מן המובחר להדלקת בשבתות וימים טובים בשמן זית (ספר פענח רזא פרשת אמור).

הדלקת נרות בשמן בזמן הזה

יש אומרים: שבימיהם היו רגילים להדליק בשמנים ועל זה אמרו שמן זית מצווה מן המובחר, אבל אצלינו שעיקר הדלקה להאיר היא לא מנורת של שמנים בודאי דין קדימה לנרות שלנו שהם מאירין טוב ואינם צריכים שום תיקון ועדיפים משמן זית שאינו מאיר כמו הנרות וזקוק לתיקון (שו"ת אז נדברו חלק ג סימן ד, אבני ישפה סימן נח).

ויש שכתבו שהנרות שלנו אורם יפה יותר משמן זית ומחמת כן לא נהגו להדליק דווקא בשמן זית (ספר בית ארזים רסד ל).

יש שנוהגים: ששתי נרות מדליקים בשמן זית והשאר בנרות רגילים (שלחן הטהור סימן רסג, הליכות משה להגר"מ הלבשרטאם פרק כא יג, הלכות שבת בשבת ח"א עמוד קנב).

מקום הדלקה

לכתחילה יש להדליק את הנרות במקום אכילה ששם עיקר המצווה (רמ"א רסג י, מג"א סו"ס רעג כשמדליק בבית לא יאכל בחצר).

מעיקר הדין יש להדליק בכל חדר וחדר כדי שיהיה אור ולא יתקל בעץ או ובאבן (משנ"ב ס"ק ה). בשאר החדרים ידליק בלי ברכה (מג"א רסג יג), ובמקום שיש אור המאיר בחדרים אין צריך להדליק בכל חדר (שבט הלוי ח"ג ס' כד).

הדלקה על השולחן

יש הנוהגים: להדליק על השולחן שאוכלים בו וכתב השו"ע (רסג סעיף י) עיקר הדלקה תלויה בנרות שמדליקין על השולחן (כה"ח רסג אות מוח).

ויש אומרים: שלא דווקא על השולחן עצמו אלא מדליקים במקום אכילתו (קצות השולחן עד בבדה"ש ס"ק יד, כה"ח רסג סח בשם האר"י על פי סוד עיני שם מנורה בדרום שולחן בצפון וכו').

כמה זמן צריכים לדלוק הנרות

לכתחילה יש לדאוג שידלקו הנרות עד גמר הסעודה (קצוש"ע עה ב, שו"ע הרב רסג יג כתב שיש לעשות לכתחילה נרות ארוכים שיהיו עד הלילה).

ולפחות שידלקו בשעת הקידוש ותחילת הסעודה (רעג משנ"ב סוס"ק לב).

אור בבית

יש אומרים: שמן הראוי שלא יהא בביתו חושך אף לאחר הסעודה כל זמן שבני ביתו נעורים (קצות השולחן עד בבדה"ש ו).

יש אומרים: שטוב ליתן שמן שידלק כל הלילה, והטעם: דבר שמצותו בלילה מצותו כל הלילה (כה"ח רסג לא).

טעם אחר: כדי שאם יקום בלילה לא יכשל בעץ ואבן אלא יראה אור לנגד עינו להאיר לו החושך (שו"ת רב פעלים ח"ד או"ח סימן ל ד"ה ואשר ראיתי וד"ה אך).

אדם שהאור מפריע לו: אדם הרגיל בכל יום שמכבה את האור לפני השינה מפני שמפריע לו האור, יכול שלא להדליק נרות שבת בחדר שישן שם (הגריש"א אשרי האיש ח"ב פרק ו אות ס).

הלכות והנהגות לפני הדלקה

שהאשה תתפלל תפילת מנחה לפני הדלקת הנר (חיי אדם הלכות שבת כלל ה ט)

הטעם: כיון שקיבלה עליה שבת בהדלקת הנרות, אינה יכולה להתפלל תפילה של חול, ואם אין לה זמן להתפלל מנחה תדליק נרות ותתפלל פעמים מעריב ולא תכנס לספק חילול שבת (משנ"ב רסג ס"ק מג).

בגדי שבת

נוהגות הנשים שקודם הדלקת נרות שבת רוחצות ולובשות בגדי שבת ואשרי להם (חיי אדם הלכות שבת כלל ה ט, משנ"ב רסב ס"ק יא, כה"ח רסג לה, בא"ח שנה שניה פרשת נח ט).

צדקה

מנהג טוב שתיתן האשה קודם הדלקת הנרות מטבע לצדקה (סידור תפלת דרך שיח השדה לר' עזריאל מוילנא שנדפס בברלין בשנת תע"ג, קיצור שו"ע סימן עה סעיף ב, עיין בא"ח שנה שניה פרשת נח הטעם), ועל פי הסוד יש ליתן שלש פרוטות (כה"ח רסג לד).

נטילת ידיים

יש שכתבו שטוב שתיטול ידיה לפני הדלקת נרות, והטעם: לפי שיש ענין ליטול ידיים לפני כל מצוה שמקיימים (מג"א תלב עיין שם משנ"ב שם, עיין רבינו יונה אגרת התשובה אות פא ותברך בידיים נקיות).

נר מיוחד להדלקה

טוב שיהיה נר מיוחד להדליק בו את נרות השבת מידי שבת בשבתו (באר היטב רסג ט בשם עטרת זקנים בשם פענח רזא, ביאור הלכה שם).

פמוטים יפים

ראוי להדר שגם הפמוטים של שבת יהיו יפים ונאים כמו שכתב השו"ע "יהא זהיר לעשות נר יפה" ואם נמצא במקום שאין לו פמוטים יפים ידליק בפמוטים אפילו שאינם מוהדרים ביופיים ולא יבטל את מצוות הדלקת נר של שבת (ספר נשמת שבת על הדלקת נרות עמוד נט, שמירת שבת כהלכתה פרק מג הערה מא).